

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fr. v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 4 fr. cu porto postei. Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. — Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu séu prin posta séu prin dd. colectoru.

Nr. 19.

Brasiovu 15. Septembre 1868.

Anulu I.

Despre medicina cu respectu la poporulu romanescu.

(Continuare).

Se lamurimu acest'a si mai apriatu. Déca in vreo parte a trupului nostru intra unu trupu strainu, de ecs. o tiéndara in degetu, vedemu ca locul acél'a incepe se rosiéscá, se incaldiesce, se imfla, incepe a duré, cóce (puroiéza), sparge si cu puroiulu tiendar'a ese afara, apoi incéta durerea, se desimfla, se despóie pelea vechia si se preface alt'a nóua. Cine a facutu tóte acestea? Puterea vindecatória a naturei, ce jóca in trupulu omenescu. Ea adeca, cá se scape partea intinsa, mana o multíme de sange intr'acolo si produce o reactiune prin imflare, durere si puroire, prin care apoi lapada afara trupulu strainu; atunci apoi incéta de a mai lucra asupr'a acelei parti. Se póte intempla inse, ca corpulu acél'a se strabata in vreo parte a trupului atatu de afundu, incatu puterea vindecatória a naturei este silita a intrebuintia reactiunea cea mai mare, inse si atunci séu fórte cu greu, séu nici-decatu nu póte scóte acelu trupu strainu. Si eata aci este de lipsa de ajutoriulu nostru, care va stá in ata'a, ca rosiati'a si imflatur'a (inflamati'a) prea mare o vomu stemperá cu cârpe muiate in apa rece, prin care se va inlesni si puroirea, plesnirea si scurgerea; de va cere trebuinti'a, vomu da ajutoriu cá se ésa si trupulu strainu mai lesne si mai curendu, si asia sprijinindu puterea vindecatória a naturei si redicandu obstacolele, ce aru impedecao in lucrare, amu facutu totu.

Despre puterea vindecatória a naturei a vorbitu marele

Hufeland inca in alu 90-lea anu alu seculului trecut, candu dîce: „Totu acele puteri si legi ale trupului organicu viu, prin care se forméza bólele, sunt prin care ele se redica, se striforma, se domolescu si se restituiesce éراس ecuilibriulu.“ Éra renumitulú fisiatru Rausse vorbindu in contr'a mediciloru, carii dîcu, ca lécurile sílescu trupulu cá se'si recastige sanetatea, dîce: „Organismulu omenescu este unu capu d'opera perfectu; elu nu se bolnavesce din capriciu si prostia, ci numai din sil'a fisica, déca i se impedeca conditiunile secretiunei (stórcerei) si nutritiunei (hranirei), ori déca intra in elu materii eterogene (straine); si déca lécurile l'aru puté sili a se face sanetosu, atunci organismulu omenescu ar fi cá unu copilu destramatu, capriciosu, care in cerbici'a sa s'ar infuria asupr'a sa insusi si care ar trebui silitu prin veninu, cá se fia ferice, adeca sanetosu. Nu, Domni mei, nu e organismulu animalu unu copilu destramatu si prostu, care se astepte sila la fericirea sa prin marionetii eruditiunei medice, prin veninuri, ci elu este unu perfectu capu d'opera alu creatiunei, elu este in privinti'a propriului seu bine unu intieleptu infalibilu; elu care pricepe a se edifica atatu de minunatu din embrione (coltiu) pana la cea mai inalta perfectiune a formei, elu cunósce fara indoieála si midiulócele de a'si vindecá bólele, si numai dupa ce este inveninatu in contr'a instinctului seu cu forti'a prin lécuri si placeri (voluptati), isi perde capacitatea de a'si alege midiulócele spre total'a sa vindecare independente si securu; inse si atunci elu are inca neinsielatóri'a putere de a'si intocmi tóte functiunile si actiunile vitali asia, încatu se póta amaná mórtea catu se póte mai departe.“ — „Natur'a,“ dîce Paracelsus, „isi are mediculu propriu in sine insasi, acel'a vindeca ce mai este bolnavu. Se scié dara ori ce medicu, ca in trupu este celu ce vindeca in elu. Déca inse mediculu cugeta ca elu este celu ce vindeca acolo, apoi se insiéla elu pe sine insusi si nu cunósce propri'a sa arta.“

Noi scimu prea bine, ca numai acei ómeni, pe carii 'i' a inzestratu natur'a cu unu trupu virtosu si sanetosu si carii vietuescu conformu legiloru ei celoru nestramutabili, potu avé instinctu justu si ageru, care se'i conduca intru conservarea trupului propriu.

Civilisatiunea aduse cu sine inca si fatalitatea, cá cei mai pucini ómeni se póta vietui conformu legiloru naturei; inse si aici creatoriulu a ingrijitu, pentruca ómeniloru lea datu mînte, adica ceva mai sublimu, mai spiritualu. Si déca omulu prin

dobandirea acestui daru inaltu nu s'aru face mai procopsitu decatú mum'a sa natur'a, care de multu nu'lu mai indestulesce si pentru aceea omulu face cu ea procesu scurtu, 'i in-tórce spatele, nu asculta de vocea ei, nu urméza legiloru ei, ci pretinde a si domni preste ea, a o disciplina mai departe, déca ar suge si elu nutrementulu seu nemidiulocitu din pep-tulu ei, precumu facu alte fapturi, si nu l'ar refúsá, pentru ca ea 'i da numai producte crude, pe care trebuie se le faca bune de mancatu prin ferbere, frigere, dospire, destilare s. a., firesce ca nici civilisatiunea nu ar fi asia stricatóra si natur'a nu ar mai^{tr}tractá pe omu cá pe unu fiu vitregu incarcandu'lu cu unu balastu de bóle.

Cere dara trebuintia, cá pe langa tóta civilisatiunea se ne întórceму éراسi la mam'a nóstra la natura si se ascultamu cu atatu mai multu de vocea ei cea santa, cu catu sciintiele naturali, multiamita geniului timpului, ne dau o inviatiune cu-viintiósá, cumu se facemu noi acést'a.

Trupulu nostru este supusu unei continue asia numite nêparliri, adeca elu scóte din sine necontentitu partile stricate si se renoesce din sange, respective din midiulócele nutritórie pe care le mancamu. Acestu procesu se numesce schimbarea materiei. Elu este cea mai inalta lege a vietiei nóstre trupesci. Dela regulat'a decurgere a acelui procesu depinde sanatatea. De aceea se póte díce cu totu dreptulu, ca schimbarea normala a materiei este sanatatea si impedecarea ei este ból'a. Natur'a a ingrijitu prea intieptiesce, cá acésta schimbare a materiei, déca omulu oricumu traiește rationalmente, se mérga regulatu. Ea a datu trupului dóua feluri de organe cá se o sprijinéscá: de o parte organe de escretiune (ce storcu afara), de alta parte organe reintregitórie. Intre cele dintaiu numeramu plamanile, renunchii, matiele curului si la muieri vagaun'a; peste tóte inse pelea din afara. Organele reintregitórie suntu in lini'a prima organele digestiunei (rejnirei, mistuirei), adeca canalulu care incepe in gura si se finesce in siediutu cu organele sale laterali, adica gálcile salivali si mucóse pancreatea (galc'a foalelui) ficatulu, splin'a, in a dóu'a linia suntu active la reintregire éراسi plamanile si pelea. Midiulocirea ambeloru acestoru activitati ale trupului se face prin cercularea séu amblarea sangelui. Sangele dara este midiulocitoriulu principale alu schimbarei materiei.

De aci urméza, ca pentrucá schimbarea materiei se mérga regulatu si bine pe drumulu seu, se cere cá organele atatu

cele escretionali, catu si cele intregitórie se fia bune, sanetóse.

Acést'a se póte efeptui prin invirtosire séu intarire. Invirtosirea dara produsa rationalmente se póte considerá cá alf'a si omeg'a, adeca inceputulu si finitulu tuturoru reguleloru sanetatiei, ba inca si tóta procedur'a medica se póte basá pe acest'a. In drépt'a definitiune si aplicare a conceptului Invirtosiare jace chei'a la intrég'a si naturei corespundietória scientia despre sanetate, adeca a Igieniei si despre bóle, adeca a Terapieii fisiatrice séu fresci.

Déca amu intrebá ce insemnéza invirtosiarea trupului? Atunci respunsulu nu ar poté fi altulu, decatu ca sub invirtosiarea trupului este de a se intielege multirea pana la superlativu a întregei puteri de resistentia a lui asupr'a tuturoru influintiiloru si relatiuniloru telurice (pamentesci) cate lucra asupr'a lui, fia acestea numai influentie atmosferice si ale tempestatiloru, séu din lucrarea midiulóceloru nutritóre, séu din lips'a acestor'a, séu de acele ce se potu esca din comerciulu sociale si din contactulu cu fiintie omogene.

Invirtosirea regulata are de scopu pe omulu intregu. Nu vomu poté invirtosia pelea prin slabirea nerviloru, nici stomaculu prin a renunchiloru, nici muschii prin a plumaniiloru s. a. Organismulu este viu, elu este unulu si activitatea singuraticeloru sisteme, organe si parti ale sale se incópcie astfeliu între sine si sunt multiferi dependenti unele dela altele, incatu invirtosirea únui organu cu negrijirea altuia in fine s'ar resbuna asupr'a sa insusi si folosulu ce s'ar para a fi castigatu s'ar întórce spre mai mare stricatiune.

In catu ne voru iertá puterile si in catu onorat'a redactiune a acestei foi ne va dá locu in fói'a acésta, ne vomu sili se damu cetitoriloru nostrii si prin ei poporulu nostru unele cunoscintie practice despre invirtosiarea trupului, incependu dela pele, fiindca ea este mai latíta preste trupulu nostru si pentru aceea este si mai espusa influintiiloru si stricatiuniloru aceloru medii terestri ce impresóra pe omu, adeca a aerulu, umediei, frigulu si caldurei. De aci vomu trece la plumani, apoi la stomachu, muschi, óse, renunchi, organele udulu, matie, ânima, creeri, organe genitáli si nascatórie, ale sensuriloru si a. Acést'a o vomu face dupa scripturele celoru mai renumiti auctori si fisiatrii ai tempulu de facia.

Mai nainte de ce vomu incepe disertatiunea nóstra despre invirtosirea trupului, fiane iertatu a permite o disertatiune despre starea vietiei cu respectu la sanetate, bóla si vindecarea ei.

Dr. Vasiciu.

Archiv'a istorica a Romaniei.

(Fine).

Documentele posteriórie, adeca din secolii XVI, XVII si XVIII, presenta in colectiunea nóstra un'a nu mai pucina importantia istorica, de si ele in genere se repórta deja la ua epoca mai bine cunoscuta si potu fi adunate intr'unu numeru multu mai considerabile. Ne vomu margini de a cita urmatoarele cateva:

I. Discursulu politicu alu lui Luca Carjea din 1523 asupr'a necesitatii unei lege anti-mohamedane: modelu de elocuentia, de judecata, de logica;

II. Documentulu dela Vladislau-Voda din 1524, din care apare ca strabunii nostrii scieau dejá a utiliza monastirile pentru fundarea ospitiurilor pentru saraci si altoru ospitieri pentru straini, dóua institutiuni corespundietórie cu unu gradu inaltu de civilisatiune.

III. Documentulu dela Radu-Voda Calugêrulu din 1546 despre viteji'a vistiernicului Radu Golescu, fórté importantu pentru istori'a artei militare la romani.

IV. Documentulu din 1567, prin care ni se desmasca dramaticele terori ale sufletului lui Alecsandru-Voda Lapusiné-nulu, candu in ajunulu mortii ilu persecutau umbrele victimeloru sale, mai cu séma ale stinsei familia alui Petru-Raresiu.

V. Scrisórea viziriala din 1574, cuprindiatória de notiuni pretiósé si necunoscute pana astadi asupr'a revoltei lui Ionasícu-Voda celu cumplitu contr'a turciloru.

VI. Documentulu din 1577, care descrie curiosulu ceremonialu alu fratiei de cruce; un'a din cele mai frumósé si mai vechie institutiuni ale strabuniloru nostrii.

VII. Documentulu fara data dela Alecsandru-Voda Mircea cu poetic'a descriptiune a eroismului fratiloru Golesci si cu detalie de totu noue asupr'a invasiunii lui Ionasícu celu cumplitu in Tiér'a-Romanésca.

VIII. Epistol'a din 1627 dela mitropolitulu transilvanu

Dositeu, din care se descoperu unele deosebite legaturi bisericesti intre romanii din Ardélu cu acei din Moldov'a.

IX. Documentulu din 1628 dela Mironu-Voda Barnoski, din care ne convingemu despre anticitatea votului universale la romanii!

X. Documentulu din 1649 dela Mateiu Bassaraba cu unu viu tablou de desordini, pentru carii poporul romanu acúsá si despretiua clerulu monasticu.

XI. Autografulu din 1649 alu mitropolitulu Dositeiu, prin care ne luminamu asupr'a originei si primelor studie ale acestui mare poetu si ierarhu moldovenescu!

XII. Sublim'a epopea din 1684 alui Mironu Costinu asupr'a istoriei romane, considerata din punctulu de vedere celu mai unionistu, fara marsiave antipatie locali.

XIII. Not'a din 1689 a francesulu Neuville asupr'a aventurilor celebrulu Nicolaiu Milescu, unu boieru moldovenescu ambasadoru pe langa imperatulu Chinei!

XIV. Testamentulu din 1732 alu lui George Petriceico-Hajdeu, celu mai patrioticu monumentu alu dureriloru unui romanu instrainatu!

Afara de aceste vomu atrage atentiunea lectoriloru asupr'a unui mare numeru de altele, cari la prim'a vedere se paru a fi de un'a mai mica insemnatate, de si ele arunca un'a viua lumina tocmai asupr'a vietiei intime ale vechiloru romanii; noi vorbimu despre scurtele si trecatóriele transactiuni, din carii se lamurescu pretiurile lucruriloru pana si ale celoru mai ordinarie, precumu buna óra: in 1683 un'a védra de vinu costa 30 bani, numeranduse 150 bani intr'un'a costanda; in 1650 unu mâru arbore costa 1 leu; in 1636 unu bou costa 6 galbeni si 15 potroinici, un'a mertia de grâu — 4 potroinici; in 1622 unu calu costa 600 bani, un'a oca de feru — 15 bani, unu foiu de fauru — 1 galbenu; in 1620 un'a dulama de grana cu vulpi costa 4300 aspri, unu calu murgu cu freu si cu siea turcésca — 4500 aspri, unu cotu de tulpanu 54 aspri; in 1612 unu bou costa 6 zloti, un'a vaca cu vitielu 5 — zloti, unu cojocu — 1 galbenu, un'a zechia tieranésca — 2 zloti etc.

Pentru a arata acumu modulu, in care colectiunea nóstra póte si trebue a fi utilizata prin unu studiu comparativu alu documentelor cuprinse in ea, vomu aborda de pilda cestiunea municipalitatiloru romane: care e originea loru? carii au fostu atributelu loru? care fû procedur'a loru? personalulu si altele?

Mironu Costinu afirma, cum ca ungunii si sasii in Mol-

dov'a, éra ungurii, sasii si serbii in Tiér'a-Romanésca, introducându carciumele, dedita nascere municipalitatiloru. (Pagin'a 168 si 172.

Din tóte documentele vedemu, ca municipalitatile romane se compuneau din cate treispredece membrii: douispredece purgari si unu capu numitu in Moldov'a sioltuzu, éra in Tiér'a-Romanésca sudtiu séu judetiu.

Aceste numiri justifica afirmatiunea lui Mironu Costinu; caci cuvântulu purgaru e ungaro-sasescu*) modificatu din cuventulu germanu Bürger; cuventulu sioltuzu e de asemenea sasescu:**) Schultheiss; cuventulu sudtiu e serbescu; incatu chiaru numai de pe aceste cuvinte se recunósce elementulu saso-serbescu alu municipalitatiloru muntenesci si elementulu saso-maghiaru alu municipalitatiloru moldovene.

Documentulu dela Alecsandru-Voda Iliasiu din 1453 Genariu 12 dovedesce in adeveru sasonismulu municipalitatiloru moldovene: elu numesce lamuritu „Sasi“ pe sioltuzulu si pe purgarii dela Baea. (Pag. 102).

Acelasiu documentu probéza, ca municipalitatea, celu pucinu in secolulu XV, era autonoma in cerculu proprietatiloru orasieneseci: voindu a capeta dela ea vreunu lucru, guvernulu nu porunca, ci intrá in bunavoiéla „tocméla.“ (Pag. 103).

De si cele mai multe documente mentionéza totudéun'a complectulu municipalitatii in numeru de 13, totusi chiaru singuru judetiulu séu sioltuzulu era cate-ua-data indestulatoru pentru a representá pe toti colegii sei, fiindu numai elu responsabilu pentru sigilulu municipale, precumu se vede din documentulu din 1665, Maiu 7. (Pag. 79).

In afaceri de un'a mare importantia, buna-óra vendiarea vreunei proprietati orasieneseci, catra municipalitatea ordinaria se mai adaugeau alti membrii ad-hoc, si anume preotii si diaconii domnesci, séu ver-ua cativa „orasiéni betrani,“ precumu vedemu din documentulu din 1591 Octombree 4 (pag. 105), din acel'a din 1649 Augustu 30 (pag. 106), din acel'a din 1065 (pag. 79) etc.

Fiacare municipalitate avea cate unu sigilu propriu, care se intiparea cu fumu; sigilulu Tergoviseci erá unu vulturu bi-

*) Ne indoimu. *Πυρρος* in grecesce insemna turnu; in latinitatea evului mediulociu este Burgarius si Burgensis, in franc. Bourgeois. Red.

***) In latin. med. Sculdasius, Sculdasio, Scultetus, la longobardi dupa Paulus Diaconus Schuldaben. Red.

zantinu, alu Trotusiului unu bratiu cu ciocanu (pag. 105), alu Petrei ua capra (pag. 79), alu Botosianiloru unu paunu etc., in giurulu caror'a se scriea slavonesce séu romanesc: „pe-cetea orasiului cutare.“

In Sucév'a pe langa municipalitatea romana figurá un'a alta municipalitate armenésca, precumu arata documentulu din 1669 (pag. 139); nu scimu déca si armenii din celelalte orasie se bucurau de unu asemenea privilegiu.

Sfer'a actiunei municipalitatiloru nu se marginea numai in cerculu propriu alu orasieloru respective, ci si afara din orasie asupr'a intregului teritoriu dependinte séu „ascultatoriu,“ in care se coprindeau mai multe sate, precumu se vede din documentulu din 1591 Octombre 4.

Indatoririle municipalitatiloru erau:

De a apara teritoriulu orasienescu contr'a usurpationiloru, precumu se vede din generalitatea documenteloru.

De a cerceta si déca se póte de a impacá procesele pentru viie, case etc., precumu se vede din documentulu din 1679 Aprile 27 (pag. 60).

De a certificá sub sigilulu municipale transactiunile de proprietati intre orasieni, precumu se vede din generalitatea documenteloru.

De a tiené unu registru de toti proprietarii orasiului, precumu se vede din documentulu din 1620 Martiu 15 (pagin'a 131).

De a priveghia asupr'a aprovizionarii orasiului in conditiuni stricte, cerute de obiceiurile tieiei, precumu se vede din documentulu din 1525 Septembre 20 (pag. 57).

De a aduna si a raspunde fiscului darile cuvenite din partea orasiului, precumu se vede din docum. din 1608—9 (pag. 70).

De a forma din orasieni contingentele de óste cerutu in timpu de resbelu, precumu se vede din documentulu din 1665 (pag. 79).

Form'a legala, de si nu totudéun'a urmata, a acteloru emanate dela municipalitate erá urmatória:

„In anulu a lunei in a . . . dî.“

„In dílele prépiosului si précviosului domnu alu nostru Ioanu (cutare) cu mil'a lui D-dieu domnulu tieiei (cutare) si in dílele sioltuzului séu judetiului (cutare) cu 12 purgari (facênduse lucrarea cutare), deci noi inscriendu transactiunea in catastifulu orasiului (cutare), deliberamu totu-deua-data acésta

scrisóre a nóstra de incredintiare sub sigilulu municipale, fiindu de facia ómeni buni anume (ver-ua-cativa marturi.)

Acésta eleganta forma se vede din documentulu din 1620 Martiu 15 (pag. 181).

Cas'a sioltuzului séu judetiului servia dreptu pretoriulu municipalitatii, precumu urméza din documentulu din 1665 Noembre 10 (pag. 79).

Lucrarile municipalitatiloru se scrieau slavonesce aprópe pana la jumatatea secolului XVII., totusi se afla acte municipale scrise romanesce inea din secolulu precedente, precumu de pilda este acela din 1591 Octombre 4.

Atat'a deocamdata; documentele ulteriórié ne voru descoperi mai multe detalie.

Credemu ca ne amu realizatu deplinu intentiunea de a justificá intr'unu modu palpabile suprem'a importantia istorica a publicatiunei nóstre.

Hajdeu.

Din actele societatiei „Transilvani'a“ pentru ajutoriulu studentiloru romani din Transilvani'a si partile ei.

(Fine).

D. Hajdeu, membru alu comitetului, pronuncia urmatoriulu discursu:

„Dómnele mele, Domnii mei!

Priimindu din partea colegiloru mei insarcinarea de a tiené cu ocasiunea solemnitatii de astadi, unu discursu, m'am silitu a alege o thesa, care se fia intr'o legatura intima cu insusi scopulu societatii „Transilvani'a.“

Mi-ar fi lesne, Domniloru, de a ve vorbi si eu despre o multíme de lucruri fórté interesante, din punctulu de vedere abstractu alu sciintiei séu alu literaturiei; mi-ar fi lesne de a merge in urmele distinsiloru oratori ce au ilustratu dejá acésta catedra: Atheneului romanu, intretienenduve la ríndulu meu despre Goethe si despre Mirabeau, despre lucsu, despre animalele domestice, despre mithologi'a indiana, despre poemele osiane; dar atunci Dvóstra ati avé totu dreptulu a me intrebá: Ce au a face tóte acestea cu caracterulu propriu alu asociatiunei in numele careia suntemu intruniti aicea?

Asia dar, lasandu la o parte tóte subiectele universale si cosmopolite, bune pentru alte timpuri si pentru o alta specie de adunari, eu me voiu margini, Domniloru, in discursulu de

facia, de a atinge pre scurtu, fórte pre scurtu, o cestiune curatu romanésca (aplause), egalmente importanta pentru tóte provinciile romane, si anume o se me încercu a studiá împreuna cu Dvóstra acele midilóce seculari si providentiali, prin cari strabunii si fratii nostri au reusitu a conservá nationalitatea loru atatu pre tiermii marei negre, precumu si la acele doue crescete opuse, la Carpati si la Balcani. Romanulu din Macedoni'a, romanulu de pe Dunare si romanulu din Ardealu, de si pusi fiacare intr'o positiune absolutamente diferita, totusi au pastratu de o potriua, cu aceeasi persistentia, cu acelasi focu, limb'a, obiceiiele, traditiunile, caracterulu, fisioni'm'a, intr'unu cuventu, tóte elementele, din complecsulu caror'a se forméza unu corpu compactu numitu nationalitate. A cercetá principalele cause ale acestui fenomenu, ca-ci motivele cele secundarie si acesorie prin numerulu si prin varietatea loru scapa totud'auna din vederea istoricului, este materi'a discursului meu de astadi.

La pótele muntiloru Balcani esista unu poporu, pre care bulgarii 'lu strimtorescu pre de o parte, albanesii 'lu stringu pe de alt'a, éra grecii 'lu rodu tocmai la inima, si totusi inchisu la midiulocu intre aceste trei némuri atatu de eterogene, elu a remasu pana astadi curatu romanescu din tóte punctele de vedere.

Modulu prin care acesti frati ai nostri, imprasciati nu numai in Macedoni'a propriu disa, ci inca in Epiru, in Thesali'a, in partile Eladei, au mantienutu totu fondulu si tóta form'a nationalitatii romane, ni se pare la prim'a vedere a fi nu numai unu lucru estraordinariu, ci chiar unu miraculu.

In adeveru, Domniloru, sunt preste cinci secolu decandu romanii de preste Dunare au perdutu cu deseversire orice umbra de independintia nationale, orice vestigie de libertate sociala, orice suveniru de esistentia politica. Sclavi fiscali ai turcului si sclavi eclesiastici ai propagandei grece, ei au purtatu si pórtu inca pana in momentulu de facia jugulu unei robie indoite.

Acést'a nu este totulu. Unu poporu subjugatu se apercate odata contr'a asimilatiunei straine prin arm'a literaturii nationale. Astfeliu, de esemplu, boemii nu s'au germanisatu cu totulu numai din caus'a avutiei monumentelor literarie. Ei bine, romanii de preste Dunare nu aveau nici macaru acestu singuru refugiu contr'a influintiiloru din afara. Lipsiti de orice literatura, lipsiti de scóle, lipsiti chiaru de alfabetu, ei erau

siliti a priimi orbesce cultur'a gréca, a careia prima dogma a fostu totud'aun'a: rusinéza-te de a fi romanu.

Nici acést'a, Domniloru, nu este iuca totu. Gramaditi pre la strimtóre in muntii loru, supusi unei clime aspre si cultivandu unu pamentu ingratu, Romanii de preste Dunare adeseori parasescu cuibulu stramosiescu, cauta unu norocu mai bunu sub cerulu tieriloru departate, se asiéza in orasiere cele comerciale ale Europei, la Vien'a, la Triestu, la Pest'a, la Marsili'a, la Veneti'a; si apoi asigurandu'si printr'unu negociu onestu, o staricica independinte, se intorcu in patria aducédu inapoi aceeaasi inima romanésca, dar totudeodata o limba mai stricata, moraluri mai escotice, simpatii mai straine.... Precumu vedeti, Domniloru, sclavi'a politica si spirituala, absentia de orice literatura si obiceiulu emigratiuniloru ar fi trebuitu se concurga intr'unu modu puternicu a desnacionalisá cu deseversire miculu pumnu de romani de preste Dunare, separati prin munti, prin fluvie si prin ginti barbare de catra fratii loru din Moldov'a, din Tiér'a-Romanésca si din Ardealu.

Si cu tóte astea ei nu si-au pierdutu nationalitatea! Angerulu pazitoru alu romanismului transdanubianu a fostu femea. (Aplause.)

In calatori'a sa la romanii din Macedoni'a D. Bolintinénu dice: „Femeile singure tienu la nati'a loru. Daca vreodata acestu poporu va scapá de a fi contopitu, va avé o limba cultivata, o literatura, o istoria, unu nume insfêrsitu, elu va fi datoriu acést'a numai femeiloru romane.“ Inca pre la inceputulu secolului presinte, calatoriulu englesu Martinu Leake, carele cunoscu deaprópe pre fratii nostri de preste Dunare, a facutu dejá aceeaasi observatiune. „Cele mai multe femei, dice elu, nu intielegu nici o alta limba afara de cea romanésca, pre candu toti barbatii vorbescu grecesce.“ Se-mi mai permiteti, Domniloru, de a ve citá unu esemplu isolatu, care va servi a completá constatarile lui Martinu Leake si ale Dlui Bolintinénu. Se scie ca celebrulu Coletis, celu mai mare diplomatu alu Eladei moderne in urm'a renascerei din 1821, erá romanu din Macedoni'a. Crescutu printre greci si ajunsu in noulu loru regatu la un'a din positiunile cele mai inalte elu nu se sfiá de a-si dá in faci'a lúmei aerulu unui elinu. Inse Coletis tienea la densulu o sora, care nu sciea o bóba grecesce. Astfeliu se intemplá adesea, ca acea sora intrá in camer'a ministrului, tocmai atunci, candu elu vorbiá cuiva despre patri'a lui Pericle si a lui Epaminonda, si intreruspendulu de odata printr'o in-

trebare, 'lu siliá ai respunde romanesc. Coletis a remasu romanu pana la mórte numai din caus'a surorii sale. (Aplause prelungite.)

Se fi fostu óre totu femeea instrumentulu salvarei nationalitatii romane in Moldov'a si in Tíer'a-Romanésca? Nu, Domniloru. Mi pare reu de acésta pucina curtenia pentru secsulu frumosu din Romani'a Dunaréna, dar adeverulu mai presusu de tóte! Am avutu si noi femei mari, femei ilustre, femei eroice, cá mum'a lui Stefanu celu mare, cá domniti'a Floric'a a lui Mihaiu vítézulu, cá dómn'a Rocsandr'a a Lapusnélului, cá dómn'a Chiajn'a a lui Mircea-Voda, si mai multe altele, pintre cari ar fi o crima din parte-ne de a nu mentioná pe acea Anet'a Ipatésca, care, intrarmata cu dóue pistóle, incuragiá la 1848 poporulu Bucurescianu la apararea libertatiloru democratice. (Aplause entusiastice.) Dar tóte aceste virtuti individuale, ori catu de sublime, totusi nu putéu avé, decatu numai influinti'a restrinsa si momentana a unoru esceptiuni.

Mi se va spune, póte, ca independinti'a politicá a fostu mantuitóri'a nationalitatii romane pre tiermii Dunarei. Da, inse cum óre unu poporu atatu de micu a fostu in stare de a se mantiené atatu de liberu in midiloculu atatoru loviri, din atatea parti, in cursu de atatia secolu? Mi veti spune, Domniloru, ca acést'a se esplica prin viteji'a strabuniloru nostri? Prin minunile Cepesiloru, Mirciloru, Ștefaniloru, Raresiloru, Mihailoru. . . Solutiunea mi se pare a fi cu totul ilusoria. Au fostu alte popóre totu atatu de brave cá si romanii, avendu in fruntea loru pre nisce principi totu atatu de eroici, mai bucuranduse pre deasupr'a de fortificatiunile naturale, cele mai neabordabile, si totusi viteji'a cea mai supra-umana n'a pututu asigura independinti'a loru politica. Albani'a sub Scanderbeg este in acésta privintia prob'a cea mai apropiata de situatiunea historica a Romaniei Dunarene. Astfelu nu este de ajunsu de a dice, ca nationalitatea nóstra de aice s'a conservatu multiumita independintiei politice, ci trebue se mai cautamu insasi originea rationala a acestei independintie, si numai atunci vomu puté cunósce adeverat'a cauza, pentru ca eu si Dvóstra, Domniloru, suntemu romani pana astadi.

Positiunea geografica, éta chei'a enigmei. Sub acestu cumentu eu nu intielegu muntii, pescerile, padurile, fluviile, pustietatile, si tóte celelalte unelte strategice naturale, cari potu procura unui poporu o scapare trecatória intr'unu resbelu, dar nu voru fi nici odata in stare de a garanta in perpetuitate in-

dependinția politica a unei țiere. Positiunea geografica a Romaniei Dunarene vré se dica locusiorulu seu la midilocu intre trei imperie mari, puternice si rivale: d'antain Poloni'a, Ungari'a si Turci'a; apoi prin schimbarea numeloru, Turci'a, Austri'a si Rusi'a; déra in orice casu, totudeaun'a trei, nici mai multu nici mai puțin; tienendu catesi-trele ochii loru atientati asupr'a tierisiórei nóstre, revuind'o cu lacomia catesi-trele, si astfeliu impedecandu fiecare unulu pre altulu in realizarea visului comunu. Provedinti'a a mai voitu pe de asupr'a, cá aceste trei puteri se nu se póte impaca nici odata cu scopu de a imparti Romani'a Dunaréna in mai multe bucati, precumu Austri'a, Rusi'a si Prusi'a impartira in secolulu trecutulu regatulu polonu. Prim'a incercare in acestu sensu se facuse inca la 1494, candu regele Ungariei si acelu alu Poloniei tienura conferintia secreta la Leutschow, de unde se despartira apoi indesiertu, ca-ci fiecare vré se aiba totulu si nici unulu nu se multiumia cu o parte, fara a mai vorbi ca Turci'a n'a fostu consultata. Apoi in timpii moderni Austri'a reusi a sustrage Bucovin'a si o parte din Banatulu Craiovei, Rusi'a rapi Basarabi'a, dar totusi insasi inim'a Romaniei Dunarene remase neatinsa, multiumita eterneloru certe internationale intre cele trei colosuri invecinate, caror'a le placeau de o potriava gurile Dunarei.

Asia dara, precumu femeea salvà nationalitatea romana din Macedoni'a, totu asia positiunea geografica ne servi dreptu scutu in Moldov'a si in Tiér'a-Romanésca. Strabunii nostri din timpii idolatriei negresitu ca ar fi idealisatu aceste dóue mari conclusiuni istorice, dandule locu in religiunea nationala, prin edificarea unui templu in numele dieului Danubiu pre malurile Dunarii si alu unui altariu in onórea dieitiei Venus pre culmea Balcaniloru.

In Transilvani'a rolulu femeii si alu positiunei geografice a jucatu cartea. Da, Domniloru, numai invetiatur'a si sacerdotii sei, sacerdoti in tóta puterea cuventului, ca-ci in cea mai mare parte ei au fostu preoti ai evangeliului, au mantuitu nationalitatea nóstra de preste Carpati. Pana la secolulu alu XVI. romanii din Ardélu se bucurá si ei, dinpreuna cu sasii, cu secuii si cu ungurii, de tóte drepturile civile si politice, in catu nu este de mirare ca romanismulu a trairu pana atunci. Dela secolulu XVI. in josu se incepura, crescându cu o repeditiune infernala, acele monstruóse persecutiuni judiciare, administrative, sociale, cari redusera, in fine, pre fratii nostri din Transilvani'a la trépt'a legala de nisce dobitóce fara cuventu si fara

vointia, supuse biciulu unoru stapani venetici. Nationalitatea romana trebuia se piéra in Ardélu; trebuia se piéra precumu a peritu nationalitatea litvana in Prusi'a, pusa de catra cavalerii teutonici intocmai in aceeași situatiune curatu animala, in care legislatiunea maghiara a pusu pre romanii din Transilvani'a. Inse ochiulu lui Dumnedieu veghia de susu asupr'a Daciei lui Traianu, si tocmai atunci candu prapasti'a desnacionalisarii se deschisese amenintatiória sub piciórele ardeleniloru, provedinti'a le siopti in taina: „Invetiati carte romanésca si 'ti fi mantuiti!“ (Aplause.) Dela 1560 se incepe misicarea literar'a nationala in Transilvani'a. Cele d'antaiu carti tiparite in limb'a romana au vedintu lumin'a la Brasiovu si la Órestia, aprópe cu unu secolu inainte de publicatiunile lui Mateiu Basarab'a si ale lui Vasile Lupulu in Moldov'a si in Tiér'a-Romanésca. Estrem'a raritate actuala a psaltirei diaconului Coresi, a Paliei lui Vladic'a Tordasi, si a celorlalte tiparitari romane din secolulu XVI., dovedesce mai bine decatu ori-ce alta consideratiune, ca acele carti au trecut prin mii de maini, au visitatu mii de bordee, si in urm'a unei circulatiuni intinse, s'au usatu si au disparutu cá acele monete ce nu se odichnescu nici odata in lada.

Dé atunci incóce progresulu invetiaturei in sensulu nationalu nu s'a mai intreruptu unu singuru minutu in Transilvani'a, si ajunse in fine in secolulu nostru la o desvoltare atatu de fecunda, incatu fratii ardeleni, reversandu in giurule prisosulu abundantie, ne detera chiar nóue pre Lazaru, pre Laurianu, pre Barnutiú, pre Iuonu Maiorescu, pre Papiu... (Vii applause.)

Astfeliu, Domniloru, cartea a fostu sublimulu instrumentu, prin care provedinti'a a perpetuatu nationalitatea nóstra in Transilvani'a, resistandu la tóte lovirile inamiciloru straini si la tóte uneltirile tradatoriloru, fara cari n'a fostu nici odata nici o natiune, precumu n'a fostu nici odata nici unu corpu, ori catu de frumosu, fara cá se 'lu fi defiguratu din candu in candu cate o buba. Cartea trebuie se fie si de acumu inainte principal'a arma a romaniloru din Ardélu (applause), in privinti'a careia sabi'a si pusc'a jóca rolulu secundariu alu unui efectu in faci'a unei cause. Societatea Transilvani'a, destinata a respandi invetiatur'a printre fratii nostri de preste Carpati, este un'a din manifestatiunile acestei trebuintie providentiale.

Éta de ce, Domniloru, eu nu me temu a afirmá cu mandria, ca acésta societate o se aiba si ea o particica la mantuirea romanismulu din Ardélu, ca-ci cartea este mantuire. Se traiésca societatea Transilvani'a! (Aplause prelungite.)

- 1499 Comitiorum in Transilvania vestigia. Cod. Dipl. T. II. p. 65.
 1505 Comitia celebrant Siculi. — p. 123.
 1515 Comitia in Vásárhely. Supplemento Cod. Dipl. T. IV. p. 14.
 1524 Comitia Thordae. — p. 100 bis.
 1524 Comitia in Vásárhely. — p. 101.
 1526 Comitia Enyedini p. 110 et 111, in Medgyes p. 119.
 1531 Comitia in Traunia. P. 185.
 1534 Memoria comitiorum. P. 231, 232.
 1541 Comitia in festo s. Georgii Segesvarini. — p. 310.
 1542 Comitia Thordae feria IV. post Dominicam Judica p. 349. Nb. Comitia in Hungaria 1521 p. 63, 1527 p. 63, 1527 p. 133; Budae ad Dominicam Reminiscere 1527 p. 132; Budae in festo Valentini Martyris 1529 p. 173.
 1553 Constitutio Regnicolarum citatur. Pag. 454 et 456.
 1554 Comitia in Transilvania in Civitatibus Saxonice nonnisi in summa necessitate celebrentur. Suppl. Cod. Dipl. T. VII. p. 96.
 1556 Comitia Kolosvárini ad festum s. Jacobi. Cod. Dipl. T. V. p. 65 et 66, item p. 303.
 1556 Comitia Kolosvarini ad festum Catharinae. P. 126.
 1557 Comitia — p. 26.
 1558 Comitia Claudiopoli. Suppl. Cod. Dipl. T. VII. p. 149.
 1565 Comitia. Cod. Dipl. T. VI. pag. 76.
 1566 Comitia Albae-Juliae ad festum Nativitatis Mariae. Suppl. Cod. Dipl. pag. 195.
 1571 Comitia . . . Cod. Dipl. T. V. p. 184.
 1575 " Claudiopoli in festo S. Jacobi Apostoli. Suppl. Cod. Dipl. T. VII. p. 374, 378, 391. — Nb. Comitia in Hungaria 1551 p. 26 bis., 1552 p. 27, 1555 p. 123.
 1576 Comitia Kolosvárini ad festum B. Jacobi Apostoli. Cod. Dipl. T. V. p. 228, 229, 231, 247.
 1578 Comitia Kolosvárini ad festum Georgii, item 1579 p. 332.
 1580 Comitia Albae-Juliae ante Junium. P. 337.
 1581 (ante) Comitia Kolosvárini sub Christophoro Bathori. Cod. Dipl. T. VII. pag. 400, 401.
 1583 Comitia. Cod. Dipl. T. V. p. 383.
 1588 Comitia Medgyesini. Cod. Dipl. T. XI. p. 26.
 1592 Comitia in Autumno. Cod. Dipl. T. VI. p. 143.
 1600 Comitia Mediae in Novembri. P. 283, 284.
 1609 Comitia Claudiopoli in Mayo. P. 475, dto. 26. Apr. Cod. Dipl. T. XI. pag. 164.
 1610 Comitia Bistritii 25. Marty. Cod. Dipl. T. VII. p. 24, 106, 202, 203.
 1611 Comitia Cibinii ultima Aprilis. Cod. Dipl. T. VII. p. 203.
 1612 (ante) Comitia Szerencsiensia. Pag. 49.
 1613 Comitia habita, horum articuli citantur. Cod. Dipl. T. VII. p. 518.
 1614 Comitia 17. Januarii. — p. 134. — Reg. Arch. T. III. p. 389.
 1614 Comitia Mediae Dominica Reminiscere. Cod. Dipl. p. 136.
 1615 Comitia 27. Septembris. Reg. Arch. T. IV. p. 85.
 1616 Comitia. Cod. Dipl. T. X. p. 236.
 1620 Comitia ante Majum. Cod. Dipl. — 285.
 1622 Comitia Kolosvár 1. May. — 346.

- 1625 Comititia Albae 1. May. — p. 346.
 1628 Comititia Albae 27. Aprilis. — p. 392.
 1630 Comititia. Reg. Arch. T. III. pag. 223.
 1631 Comititia Albae 28. Febr. Codicis Diplomatici pag. 569.
 1633 Comititia Albae 12. May. Cod. Dipl. Tomo VIII. pag. 57.
 1634 Comititia Albae Junio. — p. 76.
 1635 Comititia Albae Junio. — p. 92.
 1637 Comititia Mediae 1. Martii. — p. 142, 143.
 1639 Comititia Albae 1. May. — p. 196.
 1642 Comititia Albae 16. Febr. — p. 230.
 1642 Comititia Albae articulus 13. P. 415.
 1643 Comititia circa festum ascensionis. — p. 254.
 1646 Comititia Albae 10. Marty. — pag. 281, 291, 292, 298.
 1646 Comititia dto " " — pag. 417.
 1646 Comititia dto 11. Marty. Reg. Arch. T. II. pag. 177.
 1646 Comititia dto ultima Marty ibidem — p. 153.
 1649 Comititia dto 23. January. Cod. Dipl. T. VIII. p. 379.
 1649 Comititia Poseniensia, ubi ablegati Principis Transilvaniae. P. 387.
 1650 Comititia. — pag. 400.
 1650 Comititia Albae ante Octobrim. P. 403.
 1650 Comititia Martio. — pag. 412.
 1650 Comititia articulus 4. — p. 412.
 1650 Comititia. Cod. Dipl. T. IX. p. 272, 273.
 1650 Comititia. Cod. Dipl. T. X. P. 146.
 1653 Comititia Albae 15. Januarii. Cod. Dipl. T. VIII. p. 105.
 1653 Comititia Albae 15. Januarii. Cod. Dipl. T. VIII. p. 456.
 1657 Comititia Albae. — p. 506.
 1657 Comititia. Reg. Arch. T. III. pag. 389.
 1659 Comititia. Reg. Arch. — pag. 389.
 1661 Comititia. Reg. Arch. — pag. 389;
 1662 Comititia in Martio. Cod. Dipl. T. IV. pag. 67.
 1663 Comititia in Maros-Vásárhely 20. Oct. T. VII. p. 320, T. XI. p. 14.
 1664 Comititia in N.-Sink 16. Febr. Cod. Dipl. T. IX. p. 59, 68, T. XI. pag. 349.
 1665 Comititia 10. Sept., item 1678 1. Oct. Reg. Arch. T. IV. pag. 336.
 1667 Comititia in Vásárhely. C. D. T. IX. pag. 145.
 1668 Comititia Bistricii 28. Januarii. Cod. Dipl. — p. 128 et 145.
 1669 Comititia Albae ad 25. Januarii. — — p. 152, item Reg. Arch. T. IV. pag. 112, 113.
 1674 Comititia Albae. Cod. Dipl. — p. 300.
 1678 Comititia. Reg. Arch. T. III. pag. 224.
 1681 Comititia Albae. Reg. Arch. T. II. pag. 136, item T. III. pag. 389 item Cod. Dipl. T. IX. pag. 266.
 1682 Comititia Albae. Cod. Dipl. — p. 270, item Reg. Arch. T. III. 389.
 1683 Comititia Segesvár Februario. Reg. Arch. T. II. p. 136, 1684 p. 373. 1685 p. 262; item Reg. Arch. T. III. p. 252 et 390.
 1689 Comititia. Reg. Arch. T. III. p. 390.
 1692 Comititia. Cod. Dipl. T. IX. p. 327. — Resolutio ad articulos anni 1692 de 1693 p. 341.
 1693 Comititia Thordae Octobri. Cod. Dipl. — pag. 362.

- 1694 Comitia Thordae Novembri. — pag. 384.
 1698 Comitia Albac Aprili — pag. 502.
 1701 Comitia Albae 7. Januarii. Cod. Dipl. T. VII. pag. 321.
 1702 Comitia Albae 7. Januarii. Cod. Dipl. T. XI. pag. 35.
 1703 Comitia Albae 15. Nouemb. Cod. Dipl. T. XII. pag. 48 et 60.
 1704 Comitia Cibinii 20. Marty. — „ „ pag. 63.
 1706 Comitia — 26. Febr. — Resolutio Caesarea. — — p. 81.
 1714 Comitia — p. 137, 139.
 1719 Comitia in Kolosvár Januario. Cod. Dipl. T. IX. p. 129, T. XII. pag. 141.
 1722 Comitia. Cod. Dipl. T. XII. pag. 153 et 167.
 1726 Comitia — „ „ pag. 237.
 1728 Comitia Cibinii 10. Apr. — — pag. 303, 236.
 1729 Comitia — — p. 314, 315.
 1732 Comitia — — p. 343.
 1733 Comitia — — p. 334, item Reg. Arch. T. IV. pag. 248.
 1737 Comitia — — p. 423.
 1740 Comitia — — p. 443.
 1757 Comitia — — p. 462.
 1781 Comitia — — p. 454.

Istoriografii nostrii nu'si voru pregeta a compara acestu catalogu alu dieteloru remasu dela c. Kemény cu celu citatu mai susu alu lui Gál, intitulatu: „Az Erdélyi diaeták végzéseinek nyomdokai és a compilata constitutio után költ artikulusok kivonyatja. Egybeszedte G. L. Kolosvárt 1837.

(Va urma).

D o n c i l a .

Sub celu paru mare din satu Zace Donciulu pe unu patu; Nóa ani si jumatate De candu zace elu pe spatel! Pentru dânsulu nu e vara, Nu e dulce primavara, Ci numai viatia-amara! Pe de-o parte carnea-i cade, Pe de alt'a vermi 'lu róde, Elu se róga totu mereu, Se'lu slobóda Dumnedicu. Tóta lumea l'au lasatu, Lumea tóta l'au uitatu, Numai sora-sa, Ancuti'a Anicutia Romancuti'a,	Lucéferulu satului, Salb'a imperatului, Nici pe Donciu l'au lasatu, Nici pe Donciu l'au uitatu. Nóa ani ea l'a catatu, Nóa ani si jumatate L'a catatu totu cá pe-unu frate. Di si nópte l'a veghiatu, Perne albe i-a mutatu, Candu la capu, candu la picióre, Candu la umbra, cand la sóre! Intr'o di elu o vedea, Ca de plansu se ascundea, Si cu jale asia-i dicea: „Ce-i, Ancutio, draga mea?
--	--

Ochisiorii tei frumosi
 Suntu cá doi luceferi rosi;
 Póte ca tí-au venitu greu
 De candu tu me cati mereu?
 — Ba, feréscá Dumnedieu!
 Nu-i ast'a, dragutiulu meu.
 Dar unu plansu m'au apucatu,
 Ca pe fetele din satu
 Grea urgie au picatu!
 Ca scii, frate, unu Mîrzacu
 Au sositu dela Bugeacu
 Si prin tíera face jacu.
 Langa satu elu s'a opritu,
 Sub unu cortu mare písliu,
 Si-ori ce vrea Tatarulu cere
 Totu in sila si 'n putere.
 De totu omulu de pe-aici
 Diece galbeni venetici,
 Si de fie-care casa
 Cate unu mielu s'o gâsca grasa,
 Ear pe nóptea fie-care
 Cere cate-o fata mare!
 — Hei, Ancutio, drag'a mea,
 Faca Dumnedieu ce-a vrea!
 Tu se n'ai nici o pasare.
 Ferbe lapte intr'o caldare
 De mi gatesce-o scaldatóre,
 Si me fréca 'ntr'unu norocu
 Cu flóre de busuicou,
 Dór mi-ar potoli celu focu.
 Apoi ada-mi haine dalbe
 Cusute cu firuri albe:
 Ada-mi si armele mele,
 Ce lucescu cá nisce stele.
 Apoi chiama din campia
 Calulu meu de voinicie,
 Care plange candu me vede
 Si de-i dici ca moru, nu crede!“
 Elu in lapte se scaldá,
 Cu busuicou se frecá,
 Haine dalbe imbracă,
 Calulu si'lu incalecă,

Si catu se vedea calare
 Strigá totu in gur'a mare:
 „Remai, soro, sanatósá
 Cá o viórea frumósá
 Intr'unu paharelu pe masa!
 Si tu Sioime ce nechezi
 Si de ból'a mea nu crezi,
 Se te vediu cumu te repedi,
 Candu in mine me ghîndescu,
 Se repunu capu tatarescu!“
 Sioimulu veselu nechezia,
 Sborulu iute 'si rapedia
 Epuresce, ogaresce,
 Paseresce, fulgeresce,
 Si 'ntr'o clipa ajungea
 La cortulu lui Crimu Hogeá.
 „Bunu sositu, ghiauru Doncila!
 De-mi aduci vreo copila,
 Ada-mi tu pe sora ta,
 Ca nu dorescu pe alt'a,
 — Iti aducu alta mirésá,
 Mai frumósá, mai alésá,
 Care candu te-a saruta,
 Halulu de viatia ta!
 — Cine-i, bre Doncila, cine?
 Unde, unde-i s'o vediu bine?
 — Eat-o, ici in bríu la mine!
 En vedi catu e de frumósá,
 De subtîre, de luciósá.
 Ce glasuti zinghenitoru
 Scóte candu o prinde doru,
 Dar mananca omu de viu
 Si taie capu de deliu.
 — Ah! amaru, amaru Doncila!
 N'amu cerutu asia copila.
 Dute cu dênsa inapoi,
 Ca eu plec' adi dela voi.
 — Ba nu! vreu se te cununu
 C'amu giuratu se fiu adi nunu.“
 Pal'a 'n aeru fulgerá
 Capulu Mîrzacescu sburá!
 Apoi Donciulu se 'ntorcea,

Anicutiei de dicea:

Si numai dintr'unu sarutu

„Bietnlu omu! norocu nu are;

Capulu lui 'si lau perdutu!“

I-amu dusu lui o fata mare,

Din baladele lui Vas. Alecsandri.

Nr. 216. 1868.

Protocolulu siedintiei estraordinarie a comitet. asociat. trans.

tienute in 19. Aug. c. n. a. c. sub presidiulu Rev. D. vicepres. I. Hanni'a, fiendu de facia DD. membrii ai comitet. Ilustr. sa D. consiliariu P. Dunc'a, D. senatoriu Petru Rosc'a, D. avocatulu dr. I. Nemesiu, D. prof. si parochu Zach. Boiu, secret. II. I. V. Rusu, D. capitanu si cassariu alu asoc. Const. Stezariu si D. redact. si bibliot. alu asoc. N. Cristea.

§. 90. Rev. D. vicepres. in conformitate cu conclusulu comitet. adusu in siedinti'a din 7. Iuliu a. c. §. 71 pune la ordinea dilei regulamentulu proiectatu de Ilustrit. sa D. consil. de curte Iacobu Bolog'a, in privinti'a infientiarei de reuniuni tienutali si agenturi comunali, pentru desvoltarea activitatiei asociat. si totu odata poftesce pre membrii comitet. a se dechiará in acestu obiectu.

Conclusu. Deórace comitetulu, in pertractarile sale, relative la punerea in lucrare a numitului regulamentu, a intimpinatu atari greutati, preste cari n'a pututu nici cu ast'a ocasiune trece, fara de a simti lips'a de desluciri dela resp. D. propunatoriu, ér' D. propunatoriu din caus'a unei lovituri fatale venite asupr'a pretiutei familie nefiendu in stare nici astadata a se puté presentá la siedintia, asia acestu comitetu se afla indemnatu a decide: ca obiectulu de sub cestiune se se astérna procsimei adunari generale, spre pertractare si mai departe dispunere.

§. 91. Secret. II. aducêndu inainte, ca se apropia implinirea terminului defiptu pentru concursele, ce voru intrá la comitet. asociatiunei in privinti'a celoru 3 stipendia de cate 150—200 galbeni, create din partea societ. „Transilvani'a“ din Bucuresci, face propunere, cá comitet. se binevoiésca a esmite din sinulu seu o comisiune pentru censurarea acelor'a.

Conclusu. Comitetulu primindu propunerea secret. II. a lege de membrii ai comisiunei proiectate pre Ilustr. sale DD. consiliarii Pavelu Dunc'a si Petru Manu, pre D. senatoriu P. Rosc'a si D. pasochu si profesoriu Zach. Boiu cu insarcinarea de a raportá in siedinti'a cea mai deaprópe.

§. 92. Totu cu ast'a ocasiune secret. II. dà cetire unei

chartii adresate asociatiunii din partea D. redactoriu alu foiei „Romanulu tieranu“ T. Pascalu, dupace incunoscintiaza, ca s'a engagiatu a dá comuneloru rurali unu numeru de esemplaria gratisu din foi'a sa, si dupace totuodata si trimete asociat. cate 10 esempl. din Nr. 1 si 2, cere sprijinirea caldúrsa a comit. pre acestu terenu, tientatoriu la desvoltarea si cultur'a poporului, si in urma, recomandandu in atentiunea comitet. programulu foiei sale, cuprinsu in Nr. 1, poftesce a se esaminá si apoi a i se face propositfunile, ce se voru aflá mai capabile pentru ajungerea scopulu propusu.

Conclusu. Din considerarea importantiei obiectului, cá comitetulu se póta dupa potentia si impregiurari satisface dorentieloru si propuneriloru espresse in pretiuit'a charthia a Dlui redactoriu T. Pascalu, se afla indemnatu a decide, ca aceeasi charthia dinpreuna cu Nrii trimesi din „Romanulu tieranu“ si resp. programulu acestei foi se se predea spre cercetare si opinare comisiunei alese sub §. precedente.

§. 93. Secret. II. insirandu spesele ce le au oficialii asoc. in calatori'a loru la adunarea gener. a asociat., face propunere, cá comitet. se binevoiésca a luá mesuri pentru recompensarea acelor'a.

Conclusu. Comitet. aflandu ca e dreptu si cuvintiosu, cá oficialii asociatiunii se-si capete recompensarea cheltuieloru sale, ce le facu mergêndu ex oficio pre la adunarile generale ale asociat., decide a se propune si a se recomandá adunarei generale procsime, recompensarea acelor'a cu acelu adaosu, cá acecasi adunare generale se binevoiésca a se ingrigi, cá in bugetulu preliminaru pre anulu viitoriu se intre si o rubrica speciala pentru atari erogate.

§. 94. Se presentéza testimoniale iuristului dela univesitate din Vien'a Georgie G. Rusu despre coloquiele tienute cu resultatu fórte bunu in decursulu an. scol. 186⁷/₈ din unele specialitati ale scientieloru juridice.

Se ica spre scientia.

§. 95. Se presentéza o scrisóri a Dlui profesori Instinuu Popfiu ddto. 7. Augustu a. c., prin care aduce la cunoscienti'a presidiulu asociat., cumca domni'a sa are o disertatiune pregatita pentru adunarea generale din anulu curente sub titlulu: „Panegiricu asupr'a poetulu Andreíu Muresianu,“ dar manuscrisulu resp. nu 'lu póte strapune cu acést'a ocaziune, fiendu ca patimindu de bóla de ochi nu l'a pututu gatá inca.

Se ica spre scientia.

Cu aceste siedinti'a comitet. inceputa la 4 óre d. amiadi, se inchià pre la 6 1/2 óre sér'a.

Sibiù, in 19. Augustu c. n. 1868.

I. Rusu mp.

secret. II.

I. Hannia mp.

vicepres.

Ad Nr. 218. 1868.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asociat. trans. dela siedinti'a comitet. din 4. Aug. c. n. pana la siedinti'a extraordinaria a aceleuia tienuta in 19. Aug. c. n. a. c.

1. Prin D. secret. la sectiun. trans. a tablei septemv. si col. asoc. in Pest'a dr. Iosifu Galu s'a trimesu cá tacsã de m. ord.:
 - a) Dela D. profes. si deputatu dietalu Al. Romanu tacs'a de m. ord. pre an. viit. alu asoc. 186⁸/₉ 5 fr.
 - b) Dela D. asesoriu la tabl'a regia si deputatu dietale Mateiu Popu Grideanulu tacs'a de m. ord. pre an. cur. 186⁷/₈ 5 „
 - c) Dela D. cons. de sectiune si deputatu dietalu I. cavaleriu de Puscariu tacs'a de m. ord. pre an. cur. 186⁷/₈ 5 „
 - d) Dela D. cons. gub. si deputatu dietale Ilie Macelariu tacs'a de m. ord. pre an. cur. 186⁷/₈ 5 „
 - e) Dela D. advocatu si deputatu dietale dr. Avramu Tincu tacs'a de m. ord. pre an. cur. 186⁷/₈ 5 „
 - f) Dela Il sa D. septemviru Georgie Angyal tacs'a de m. ord. pre a. cur. 186⁷/₈ 5 „
 - g) Dela D. secretariu la sectiunea tablei septemvirale dr. Iosifu Galu tacs'a de m. ord. nou pre an. cur. 186⁷/₈ 5 „

Sum'a . 35 fr.

2. Rev. D. vicariu alu Naseudului Gregoriu Moisilu arata cumca celi 40 fr. v. a. administrati — fara consemnatiunea numeloru — cu ocaseiunea adunarei gen. a asoc. tienute la Clusiu in an tr. 1867 au fostu tacsele de m. ord. incurse dela urmatorii Domni:
 - a) Dela D. cancelistu Gregoriu Hangea cá tacsã de m. ord. pre an. 186⁵/₆, 186⁶/₇ 10 fr.
 - b) Dela D. capitanu pens. Severu Hangea tacs'a de m. ord. pre anii 186⁵/₆, 186⁶/₇ 10 „
 - c) Dela D. asesoriu de sedria Masimilianu Lic'a tacs'a de m. ord. pre an. 186⁵/₆ 5 „
 - d) Dela D. fisicu distr. dr. Stefanu Popu tacs'a de m. ord. pre an. 186⁶/₇ 5 „
 - e) Dela D. parochu in Tih'a Moisi Popu tacs'a de m. ord. pre an. 186⁴/₅ 5 „
 - f) Dela D. vicariu Gregoriu Moisilu tacs'a de m. ord. pre an. 186⁵/₆ 5 „

Sum'a . 40 fr.

3. Prin D. vicecapitanu distr. si col. asoc. Ioanu Codru Dragusianulu s'au trimesu la asoc. cá tacsã de m. ord. si pentru o diploma 46 fr. si anume:

a)	Dela D. prot. Petru Popescu tacs'a de m. ord. pre 186 ⁶ / ₇	5 fr.
b)	Dela Il. sa D. capitanu supr. Ladislau Tamasiu tacs'a de m. ord. pre 186 ⁷ / ₈	5 "
c)	Dela D. vicecapitanu Ioanu Codru Dragusianulu tacs'a de m. ord. pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
d)	Dela D. capitanu pens. Basiliu Stanciu Siandru tacs'a de m. ord. pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
e)	Dela D. curatoriu basericescu Georgiu Aiseru tacs'a de m. ord. pre an, 186 ⁷ / ₈	5 "
f)	Dela D. protofiscalu distr. Nicolau Sustai tacs'a de m. ord. pre an. 186 ⁷ / ₈ si pentru diploma	6 "
g)	Dela V. vicefiscalu Samuele Radu tacs'a de m. ord. nou pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
h)	Dela D. avocatulu Aarone Densiusianu tacs'a de m. ord. pre an. 186 ⁶ / ₇	5 "
i)	Dela D. asesoriu Iovianu Stoi'ca tacs'a de m. ord. nou pre an. cur. 186 ⁷ / ₈	5 "
	Sum'a	46 fr.
4.	Domnululu Vasilie Mog'a din Zau pre campia a trimesu la cass'a asoc. cá tacs'a de m. ord. nou pre an. 186 ⁷ / ₈	5 fr.
	(S'a obligatu in 10 ani a plati cate 5 fr. pre fiacare anu).	
5.	Prin D. negociatoriu si col. asoc. in Muresiu-Osiorheiu Iosifu Fülep s'a trimesu la asoc. cá tacs'e de m. ord. 35 fr. si anume:	
a)	Dela biseric'a gr.-cat. din Muresiu-Osiorheiu pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
b)	Dela D. asesoriu la Tabl'a reg. Antoniu Strica pe anu 186 ⁷ / ₈	5 "
c)	Dela D. negociatoriu Danila Moldovanu pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
d)	Dela D. negociatoriu Georgiu Moldovanu pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
e)	Dela D. negociatoriu Ioanu Bárdosi pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
f)	Dela D. negociatoriu Radu Fogarasi pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
g)	Dela D. negociatoriu Iosifu Fülep pre anu 186 ⁷ / ₈	5 "
	Sum'a	35 fr.
6.	Prin D. ascultantu si colectoriu alu asociat. Ioanu Zacharia s'a trimesu la asociat. 24 fr. cá colecte dela urmatorii Domni:	
a)	Dela Ioane Bonca, teologu absolutu in Fofeldea	5 fr. — cr.
b)	Dela Petru Manoila, invetiatoria prim. in Fofeldea	5 " — "
c)	Dela Mateiu Alexandru, invetiatoriu in Ilenbacu	5 " — "
d)	Dela An'a Zacharia, marit. I. Bonea in Fofeldea	— " 40 "
e)	Dela Iosifu Chirtopu jude in Fofeldea	1 " 50 "
f)	Dela Ioanu Stoi'ca, notariu in Sasagiu	1 " 50 "
g)	Dela Simione Ciocanu din Glimboc'a	— " 40 "
h)	Dela Chiridonu Ganea, economu in Fofeldea	1 " — "
i)	Dela Zosimu Chirtopu, colectoriu in Fofeldea	1 " — "
k)	Dela Iosifu Neagu, oratoriu	— " 50 "
l)	Dela Petru A. Sopa	— " 40 "
m)	Dela Ioanu M. Chirtopu	— " 40 "
n)	Dela Ioanu lui Zosimu din Fofeldea	— " 40 "
o)	Dela Ioanu Dragomanu din Cichendealu	— " 20 "
p)	Dela Dragomanu Dragoman din Cichendealu	— " 30 "
	Sum'a	23 fr. — cr.

Transportu 23 fr. — cr.

q) Dela Aronu Chirtopu in Fofeldea	— „ 40 „
r) Dela Ioanu Hidu, notariu in Fofeldea	— „ 50 „
s) Dela Ioane Banea preutu in Cichendealu	— „ 40 „
	<hr/>
	Sum'a 24 fr. 30 cr.

Din care suma, D. colectoriu intrebuintiandu 20 cr. v. a. pentru porto postale, s'a trimesu la cass'a asoc. sum'a de 24 fr. 10 cr. v. a. adeca: douedieci si patru fioreni si diece cruceri v. a.

7) Prin D. jude supr. in pensiune si col. asoc. Gavirla Manu s'a trimesu la asoc. 15 fr. v. a. cá tacs'a de m. ord. pre an. 1867/8 si anume:	
a) Dela D. asessoriu in pensiune Ioane Titiei tacs'a de membru ord. pre an. 1867/8	5 fr.
b) Dela D. asessoriu de sedria in comitatulu Solnocului interioru Andreiu Iancu tacs'a de m. ord. pe 1867/8	5 „
c) Dela D. jude supr. in pensiune Gavrilu Manu tacs'a de m. ord. pre an. 1867/8	5 „
	<hr/>
	Sum'a . 15 fr.

8) Au mai incursu deadreptulu la cass'a asoc.:

a) Dela D. c. r. capitanu in pensiune Ioanu Bradu tacs'a de m. ord. pre an. cur. 1867/8	5 fr.
b) Dela D. proprietariu in Resinari Vis. Romanu tacs'a de m. ord. pre an. 1867/8	5 „
c) Dela D. proprietariu in Cálnicu Georgie Munteanu tacs'a de m. ord. pre an. 1867/8	5 „
d) Dela D. Nicolau Solomonu, prof. gimn. in Blasiu, tacs'a de m. ord. pre 1867/8	5 „
e) Dela D. asessoriu distr. Georgiu Fogarasiu junior tacs'a de m. ord. nou pre an. cur. 1867/8	5 „
f) Dela D. medicu in Resinari Dr. Nicolae Stoi'a tacs'a de m. ord. pre 1867/8	5 „
g) D. asessoriu de sedria in Hadadu Dr. Ioane Maniu tacs'a de m. ord. pre 1867/8	5 „
h) Dela Il. sa D. consilariu de curte pens. Iacobu Bolog'a tacs'a de m. ord. pre 1867/8	5 „
i) Dela D. avocatulu in Sibiiu dr. Demetriu Racuciu tacs'a de m. ord. pe 1867/8 si pentru diploma	6 „
k) Dela D. negociatoriu in Sibiiu Gregoriu Mateiu tacs'a de m. ord. pre 1867/8	5 „
l) D. avocatulu in Sibiiu dr. Ioane Borcea tacs'a de m. ord. pre an. 1867/8	5 „
m) Dela D. redactoriu Niculae Cristea tacs'a de membru ord. pre an. 1867/8	5 „
	<hr/>
	Sum'a . 61 fr.

Sibiiu, 19. Augustu an. 1868.

Dela secretariulu asociatiunei trans. rom.